

ΕΝΩΤΙΟΝ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

ΝΑΓΚΙΜΠ
ΜΑΧΦΟΥΖ
ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: AMAM AL-'ARSH

Από τις Εκδόσεις Maktabat Misr, Κάιρο 1983

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ενώπιον του θρόνου**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Naguib Mahfouz

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Πέρσα Κουμούτση

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κυριάκος Αθανασιάδης

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Γιώργος Παζάλος

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μερσίνα Λαδοπούλου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Σταμάτιος Κοτσάτος & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ηλιόπουλος Θ. – Ροδόπουλος Π. Ο.Ε.

© Naguib Mahfouz, 1983

First published in Arabic as Amam al-'arsh. Translated into Greek

by arrangement with the American University in Cairo Press

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2011

Πρώτη έκδοση: Ιανουάριος 2011, 3.000 αντίτυπα

ISBN 978-960-453-867-6

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121

144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1

106 79 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800

Telefax: 2102819550

www.psichogios.gr

e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head office: 121, Tatoiou Str.

144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore: 1, Mavromichali Str.

106 79 Athens, Greece

Tel.: 2102804800

Telefax: 2102819550

www.psichogios.gr

e-mail: info@psichogios.gr

ΝΑΓΚΙΜΠ
ΜΑΧΦΟΥΖ

ΕΝΩΠΙΟΝ
ΤΟΥ
ΘΡΟΝΟΥ

*Μετάφραση από τα αραβικά:
Πέρσα Κουμούτση*

Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορούν:

Η Αρχή και το Τέλος, 1990, μτφρ. Αχμέντ Έτμαν
Μιραμάρ, 1990, μτφρ. Μαρία Χωρεάνθη
Ράδοπις, 1995, μτφρ. Ελένη Κεκροπούλου – Μερόπη Σταυρίδου

Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΪΡΟΥ

Ο Δρόμος Κοντά στο Παλάτι, 1995,
μτφρ. Μαρία Χωρεάνθη – Μερόπη Σταυρίδου
Το Παλάτι των Επιθυμιών, 1995, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Οι Δρόμοι του Νείλου, 1995,
μτφρ. Ελένη Κεκροπούλου – Μερόπη Σταυρίδου

Τα Παιδιά του Γκεμπελάουι, 1996, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Μέρες και Νύχτες της Αραβίας, 1997, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Το Έπος των Χαραφίς, 1998, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Φλναρία πάνω στον Νείλο, 1998, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Κρυμμένα Όνειρα στο Χαν ελ Χαλίλι, 1999, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Το Σοκάκι της Αμαρτίας, 1999, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Αδίσταχτος Έρωτας, 2000, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Ο Καθρέφτης μιας Ζωής, 2001, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Απόμεινε από το Χρόνο μια Ώρα, 2002, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Αγάπη Κάτω απ' τη Βροχή, 2003, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση
Η Σοφία μιας Ζωής, 2007, μτφρ. Πέρσα Κουμούτση

Μέρος Πρώτο

1

Η ιερή ολομέλεια του δικαστηρίου συνέρχεται στην επιβλητική Αίθουσα της Δικαιοσύνης με τον υψηλό επίχρυσο θόλο, που επάνω του λαμπυρίζουν τα όνειρα ολόκληρης της οικουμένης. Στους τοίχους είναι χαραγμένα θεϊκά σύμβολα και επιγραφές στα ιερογλυφικά, ενώ τα μέλη της ολομέλειας είναι ντυμένα την επίσημη, φανταχτερή στολή τους. Στο κέντρο της αχανούς αίθουσας, ο Θεός Όσιρις αναπαύεται στον ολόχρυσο θρόνο του. Στα δεξιά του κάθεται η Ίσιδα και στ' αριστερά του ο Ώρος, ο καθένας στον δικό του θρόνο. Όχι μακριά από τα πόδια του Θεού Όσιρι, ο Θωθ, ο Γραμματέας των Θεών, κάθεται στο πάτωμα με σταυρωμένα τα πόδια, ενώ ανάμεσα στα χέρια του κρατά ανοιχτό το Βιβλίο των Πάντων. Στις δύο πλευρές της αίθουσας, δεξιά και αριστερά του θρόνου, καθίσματα με επένδυση από ατόφιο χρυσάφι παρατάσσονται, περιμένοντας να υποδεχθούν τους προσκεκλημένους τους, εκείνους που η έσχατη τύχη τους πρόκειται τώρα να αποφασιστεί.

Ο Όσιρις μίλησε πρώτος:

«Από το απώτατο παρελθόν έχει οριστεί ότι οι άνθρωποι θα περάσουν τη ζωή τους πάνω στη γη πριν διασχίσουν το κατώφλι του θανάτου τους. Κάθε τους επίγεια στιγμή θα τους συνοδεύει στα πρόθυρα αυτού του τέλους, και σαν σκιά εσαεί θα τους ακολουθεί το ιστορικό της κάθε τους πράξης και του κάθε τους σκοπού, σαν σκόνη σωρευμένη πάνω στα γυμνά κορμιά τους. Και στο τέλος, αφού πρώτα διεξαχθεί μια μακρά και λεπτομερής συζήτηση για το παρελθόν και τις πράξεις τους, η ολομέλεια θα λάβει μιαν οριστική απόφαση για την κατάληξή τους. Και νά που τώρα η εν λόγω δίκη συγκαλείται, μετά το πέρας του χρόνου ζωής που δόθηκε στον καθένα από τους καλεσμένους μας».

Ο Όσιρις έγενεψε στον Ώρο, και ο νεαρός φώναξε με την αδαμάντινη φωνή του:

«Ο Βασιλιάς Μήνης!»

Από μια πόρτα στο βάθος της αίθουσας εμφανίστηκε ένας άνδρας, τυλιγμένος στο σάβανο της ταφής του. Ήταν ασκεπής και ξυπόλυτος. Με ρωμαλέα κορμοστασιά και καθαρά χαρακτηριστικά στο πρόσωπό του, πλησίασε το θρόνο του Όσιρι, μέχρι που στάθηκε σε απόσταση τριών πήχων από τον Θεό, με μια στάση ολοφάνερης ευπείθειας και ταπεινοφροσύνης. Ο Όσιρις έγενεψε τότε στον Γραμματέα των Θεών Θωθ, κι εκείνος άρχισε να διαβάζει από το βιβλίο που κρατούσε ανάμεσα στα χέρια του:

«Ο μεγαλύτερος από τους Βασιλείς της Πρώτης Δυναστείας. Κήρυξε πόλεμο εναντίον των Λιβύων και τους καθυπέταξε. Επιτέθηκε στην Κάτω Αίγυπτο και την ένωσε με

το βασιλείο του, το Βασίλειο του Νότου,* ανακηρύττοντας τον εαυτό του ηγεμόνα ολόκληρης της ηνωμένης Αιγύπτου. Στέφθηκε με το Διπλό Στέμμα και άλλαξε το ρου του Νείλου, ιδρύοντας την πόλη της Μέμφιδας στη νέα γη που σχηματίστηκε».

Ο Όσιρις είπε τότε, απευθυνόμενος στον Βασιλιά Μήνη:

«Μίλησε μας, λοιπόν. Τι έχεις να μας πεις για τις μέρες της διακυβέρνησής σου;»

Και ο Βασιλιάς Μήνης έσπευσε να απαντήσει:

«Ο Θωθ, ο ιερός σας Γραμματέας, συμπύκνωσε τη ζωή μου σε μερικές μόνο λέξεις. Αλλά πόσο εύκολα είναι τα λόγια και πόσο δύσκολες οι πράξεις!»

«Έχουμε τη δική μας άποψη για το πώς θα αξιολογήσουμε τους κυβερνήτες της χώρας και τις πράξεις τους. Για αυτό, μη σπαταλάς το χρόνο μας εξυμνώντας τον εαυτό σου και τις πράξεις σου, Φαραώ», του είπε αυστηρά ο Όσιρις.

Τότε ο Βασιλιάς Μήνης δεν έχασε χρόνο και απευθυνόμενος στα μέλη του δικαστηρίου είπε:

«Κληρονόμησα την εξουσία του Νότιου Βασιλείου από την οικογένειά μου. Μαζί με αυτήν κληρονόμησα και το μεγαλειώδες όνειρο που από κοινού είχαν όλοι οι άνδρες και όλες οι γυναίκες της εποχής εκείνης: να εξαγνίσουμε τη χώρα από τους ξένους επικυριάρχους και να εγκαθιδρύσουμε μια αιώνια ενότητα που θ' αγκαλιάζει με τις φτερούγες της τα βασίλεια της νότιας και της βόρειας Αιγύπτου.

» Οι παρακινήσεις και τα λόγια της θείας μου, της αδελ-

* Το Βασίλειο του Νότου βρισκόταν στο βόρειο τμήμα της Αιγύπτου. (Σ.τ.Μ.)

φής του πατέρα μου, Αβούζ, ήταν η βασική κινητήρια δύναμη που άναψε τη φλόγα αυτού του υπέροχου ονείρου στο βάθος της ψυχής μου. Με κοιτούσε με ικεσία και μου έλεγε: “Θέλεις να ξοδέψεις όλη σου τη ζωή τρώγοντας, πίνοντας και κυνηγώντας;” Άλλες πάλι φορές μού έλεγε με υπερφάνεια: “Ο Όσιρις δε μας δίδαξε την τέχνη της καλλιέργειας μόνο για να μας δώσει την ευκαιρία να διαφωνούμε μεταξύ μας και για να διαπληκτιζόμαστε γύρω από το πώς θα διαχειριστούμε ή θα μοιράσουμε το νερό του Νείλου κατά την περίοδο των πλημμυρών”.

»Κάποτε εκμυστηρεύτηκα στην αγαπημένη μου σύζυγο ότι ένιωθα μια φλόγα να κατακαίει τα σωθικά μου, κάτι σαν ένα αναμμένο κάρβουνο που καψάλιζε το μέσα μου και που δε θα ’σβηγε αν δεν πραγματοποιούσα τούτο το όνειρο. Η σύζυγός μου μίλησε σαν μια θαυμάσια Βασίλισσα που ήταν, όταν μου απάντησε με ενθουσιασμό: “Μην αφήσεις τους Λιβύους να απειλήσουν την πρωτεύουσά σου και μην επιτρέψεις στους ανθρώπους να μοιράσουν τη γη που ο Νείλος ένωσε”.

»Κι έτσι αφοσιώθηκα με πάθος στην εκπαίδευση των δυνατών ανδρών μας για τη μεγάλη μάχη και προσευχήθηκα στους Θεούς να μου χαρίσουν την ικανοποίηση του θριάμβου, μέχρις ότου γίνει πραγματικότητα το όραμα που μου κληροδότησαν οι γονείς και οι πρόγονοί μου».

Τότε ο Όσιρις του είπε με επικριτικό ύφος:

«Ναι, αλλά θέρισες εκατό χιλιάδες ψυχές Λιβύων».

«Εκείνοι ήταν οι επιτιθέμενοι, Άρχοντά μου», απολογήθηκε ο Μήνης για να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

«Και από τους Αιγυπτίους, βόρειους και νότιους μαζί,

διακόσιες χιλιάδες έχασαν επίσης τη ζωή τους σ' εκείνες τις μάχες», επέμεινε ο Όσιρις.

«Θυσιάστηκαν αυτοβούλως χάριν της ενότητας του έθνους μας. Στη συνέχεια η ασφάλεια και η ειρήνη βασιλεύσαν παντού, καθώς το αίμα που όλο χυνόταν εξαιτίας των συχνών διαμαχών σταμάτησε να ρέει στα νερά του Νείλου», κατέληξε ο Μήνης.

«Και δεν μπορούσες να πείσεις το λαό σου με τα λόγια πριν καταφύγεις στη βία και το σπαθί;» τον ρώτησε ο Όσιρις με επικριτική διάθεση.

«Δοκίμασα αυτή την τακτική με τους γείτονές μου, και έφερα μερικούς με το μέρος μας χωρίς να κηρύξω πόλεμο εναντίον τους. Κι άλλωστε, το σπαθί πέτυχε μέσα σε λίγα χρόνια ό,τι τα λόγια δεν είχαν καταφέρει επί γενιές και γενιές».

«Πολλοί είναι αυτοί που επικαλούνται τούτο το λόγο μόνο και μόνο για να συγκαλύψουν την πίστη τους στη βία».

Ο Μήνης αντέτεινε με πάθος:

«Η δόξα και η ασφάλεια της Αιγύπτου κυριάρχησαν πάνω στα συναισθήματά μου και με αποπροσανατόλισαν. Πήραν τον έλεγχο από τα χέρια μου».

«Όπως συνέβη και με την προσωπική σου δόξα».

«Δεν το αρνούμαι αυτό, Άρχοντά μου», παραδέχτηκε ο Μήνης, «αλλά μην ξεχνάτε πως η ευημερία ήταν τότε καθολική σε ολόκληρη τη χώρα».

«Μια ευημερία από την οποία η δική σου δυναστεία και οι υποστηρικτές της ωφελήθηκαν κατά κύριο λόγο, και οι αγρότες πολύ λιγότερο».

«Αφιέρωσα τον περισσότερο χρόνο της βασιλείας μου

στον πόλεμο και στην οικοδόμηση. Ποτέ δεν έζησα μια πολυτελή ζωή στο παλάτι, ποτέ δεν απόλαυσα τη γεύση ενός εκλεκτού φαγητού ή ποτού και ποτέ μου δε διασκέδασα με άλλες γυναίκες. Δεν άγγιξα άλλη γυναίκα πέρα από τη δική μου. Ήμουν, όμως, υποχρεωμένος να ανταμείψω τους βοηθούς μου όπως τους άξιζε – όπως άρμοζε στις υπηρεσίες και τα έργα τους».

Όταν ο Μήνης τελείωσε, η Ίσιδα ζήτησε από το δικαστήριο την άδεια να μιλήσει.

«Άρχοντά μου», άρχισε η Ίσιδα, «εδώ κρίνουμε ανθρώπους, όχι Θεούς. Σύμφωνα με τα λεγόμενα αυτού του γενναίου άνδρα, απαρνήθηκε τις ανέσεις, την απραγία και τη νωχέλεια για να εξαγνίσει τη χώρα του από τους εισβολείς και τους επικίνδυνους παρείσακτους. Ένωσε την Αίγυπτο, ελευθέρωσε τις κρυμμένες της δυνάμεις και έφερε στην επιφάνεια τις θαμμένες αρετές της. Ταυτόχρονα, εξασφάλισε στους αγρότες την ασφάλεια και την ειρήνη. Θα έλεγα πως ο Μήνης είναι ένας γιος για τον οποίο θα πρέπει να είσαι περήφανος».

Ο Όσιρις έμεινε σιωπηλός για λίγο, και κατόπιν αναφώνησε:

«Βασιλιά, πάρε τη θέση σου στο πρώτο κάθισμα στη δεξιά πτέρυγα του θρόνου. Η θέση αυτή σου ανήκει δικαίωματικά».

Ο Μήνης προχώρησε προς το κάθισμά του, γνωρίζοντας ότι ήταν πλέον ένας από τους ευνοημένους Βασιλείς, που από εδώ και εμπρός θα απολάμβαναν αιώνια την ευδαιμονία στον Άλλο Κόσμο.

2

Ὁ Ὄρος ανήγγειλε στο δικαστήριο:
«Ο Βασιλιάς Ζοζέρ ή Τοσόρθος και ο υπουργός
του Ιμχοτέπ!»

Από την πιο απομακρυσμένη πόρτα της αίθουσας, δύο άνδρες, ο ένας ακολουθώντας τον άλλο, εμφανίστηκαν στην αίθουσα του δικαστηρίου. Ήταν και οι δύο τυλιγμένοι με τα σάβανά τους, ενώ τα κεφάλια και τα πόδια τους, όπως και του προηγούμενου επισκέπτη, ήταν γυμνά. Προχώρησαν με γοργά βήματα ο ένας πίσω από τον άλλον. Ο προπορευόμενος ήταν μετρίου αναστήματος και γεροδεμένος. Ο άλλος ήταν αδύνατος και αρκετά κοντότερος από τον πρώτο. Περιπάτησαν μέχρι που στάθηκαν μπροστά στον Όσιρι, έτσι όπως εμφανίστηκαν στην αίθουσα, ο ένας πίσω από τον άλλο.

Ο Όσιρις απευθύνθηκε πρώτα στον Ιμχοτέπ:

«Έλα μπροστά και στάσου δίπλα στον Βασιλιά. Σε αυτό το δικαστήριο δεν υπάρχουν διαχωρισμοί, δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα σε έναν μονάρχη και έναν υποτακτικό».

Ο Ιμχοτέπ υπάκουσε αμέσως στην εντολή, και ο Θωθ, αφού γύρισε καινούργια σελίδα στο βιβλίο, άρχισε να διαβάξει φωναχτά:

«Ο Βασιλιάς Ζοζέρ ή Τοσόρθος, ιδρυτής της Τρίτης Δυναστείας. Εισέβαλε στη Νουβία, κατασκεύασε τα ορυχεία χαλκού στην Ανατολική Έρημο και έχτισε την Κλιμακωτή Πυραμίδα. Και ο υπουργός του Ιμχοτέπ. Ένας σοφός οι γνώσεις και η σοφία του οποίου πέρασαν από γενιά σε γενιά. Διέπρεψε στην τέχνη της ιατρικής, της αστρονομίας, της μαγείας και της αρχιτεκτονικής, ενώ οι άνθρωποι τίμησαν τη μνήμη του επί αιώνες μετά το θάνατό του».

Ο Όσιρις προέτρεψε τον Βασιλιά Τοσόρθο να μιλήσει πρώτος, και τότε ο Φαραώ είπε:

«Κληρονόμησα ένα ενωμένο βασίλειο, αχανές και με ακαθόριστα όρια, πλούσιο σε φυσικούς πόρους και αγαθά. Ένα βασίλειο που αγαπούσε την ειρήνη και ζούσε ειρηνικά. Όμως οι γείτονές του, που είχαν βλέψεις σε αυτό, ζήλησαν την ευημερία του. Γι' αυτό επινόησα για μένα αλλά και για τους κληρονόμους μου που με διαδέχθηκαν μία πολιτική που στηριζόταν στην άμυνα της Αιγύπτου – μιαν άμυνα βασισμένη στην πάταξη όσων της επιτίθονταν πέρα από τα σύνορά της. Η χώρα από την οποία προέρχονταν οι περισσότερες διεισδύσεις στη δική μου χώρα ήταν η Νουβία. Κατά συνέπεια, αποφάσισα να επεκτείνω τα νότια σύνορά μας εισβάλλοντας στο Βορρά της Νουβίας, όπου και θεμελίωσα ένα ναό αφιερωμένο στους Θεούς. Χάρη στις επισημονικές του γνώσεις και τη μαγεία του, ο Ιμχοτέπ γνώριζε για τα κρυφά πλούτη στην Ανατολική Έρημο. Έτσι, οργάνωσα αποστολές για να εξερευνήσουν τα έγκατα της

γης, όπου ανταμειφθήκαμε με την ανακάλυψη τεράστιων φλεβών χαλκού, υλικού πολύ χρήσιμου τόσο στον πόλεμο όσο και στην ειρήνη. Καθώς η ευημερία του έθνους αυξανόταν, ανέγειρα τη Βαθμιδωτή Πυραμίδα. Ταυτόχρονα, ενθάρρυνα τις επιστήμες ανταμείβοντας με δώρα όσους προσέφεραν τα μέγιστα ή αρίστευαν σε αυτές. Οι ημέρες της βασιλείας μου έφεραν στην Αίγυπτο την πρόοδο και τη δύναμη».

Στη συνέχεια, ο Όσιρις ζήτησε από τον Ιμχοτέπ να μιλήσει.

«Μεγάλωσα αγαπώντας την επιστήμη και τη γνώση», άρχισε να αφηγείται ο Ιμχοτέπ. «Σπούδασα στα χέρια των σπουδαιότερων ιερέων της Μέμφιδας και έφτασα στα ψηλότερα σκαλοπάτια της γνώσης. Αρίστευσα στις επιστήμες της ιατρικής, της μηχανολογίας, της αστρονομίας, ακόμα και στη μαγεία και στη φιλοσοφία. Όταν ο Βασιλιάς πληροφορήθηκε για την ασυνήθιστη αυτή πολυμαθείά μου, με έφερε να δουλέψω στη βασιλική ακολουθία του, παρά το γεγονός ότι η καταγωγή μου ήταν ταπεινή. Ανήκα, βλέπετε, στον φτωχό λαό, αλλά απέδειξα την αξία μου φέρνοντας εις πέρας οτιδήποτε μου ανέθετε να κάνω. Θεράπευσα με επιτυχία τη Βασίλισσα από μίαν από τις αρρώστιες που προκαλούν οι χαμσίν.* Μέσω της μαγείας, έσωσα μία από τις μεγάλες πριγκίπισσες του παλατιού από ένα κακόβουλο πνεύμα και από το φθονερό μάτι. Για να με ανταμείψει,

* Χαμσίν ή χαμασίν: Δυνατοί άνεμοι που πνέουν ακατάπαντα στην έρημο κατά την περίοδο της άνοιξης. Συχνά, η διάρκειά τους ξεπερνά τις σαράντα ημέρες. (Σ.τ.Μ.)

ο Φαραώ με έκανε υπουργό του και μου ανέθεσε τη μελέτη για την οικοδόμηση της Κλιμακωτής Πυραμίδας του. Υπήρξε το κατασκευαστικό θαύμα της εποχής του, αλλά δε θα είχα καταφέρει όσα κατάφερα στη γνώση, στην επιδεξιότητα ή στην εργασία, αν δεν είχα την υποστήριξη και τη θεϊκή έμπνευση του Ρα, του Θεού Ήλιου».

Τότε ο Όσιρις στράφηκε πάλι στον Βασιλιά Τοσόρθο και του είπε:

«Όμως εισέβαλες στη Νουβία και μάλιστα χωρίς να έχει εξαπολυθεί εναντίον σου επίθεση από το εσωτερικό των συνόρων του βασιλείου της».

«Σας εξήγησα, άρχοντά μου, ότι η άμυνα των συνόρων μας υπαγόρευε την επίθεση εναντίον όσων συναντούσαμε έξω από αυτά», απάντησε ο Τοσόρθος.

«Μια θεωρία που ενστερνίζονται οι ισχυροί, για να συντηρούν την επιθετικότητά τους και να προάγουν τη βία», παρατήρησε σαρκαστικά ο Όσιρις.

«Πρωταρχικό μου καθήκον ήταν να αποτρέψω την οποιαδήποτε πιθανή ζημία στη χώρα μου».

«Έχτισες ένα ναό στον Θεό στη γη που καλλιεργούσαν και εκμεταλλεύονταν προς όφελος των οικογενειών τους φτωχοί άνθρωποι», τον επέπληξε αυστηρά ο Όσιρις.

«Οι ναοί όμως έχουν δικαιώματα που υπερβαίνουν όλα τα άλλα», απάντησε κοφτά ο Τοσόρθος.

«Αυτή η ερμηνεία δεν ισχύει αν δε συνυπολογιστούν ορθά κι αν δε ληφθούν υπόψη οι επικρατούσες συνθήκες».

Ο Βασιλιάς Τοσόρθος κατέφυγε στη σιωπή, ενώ ο Όσιρις συνέχισε με το κατηγορητήριο:

«Δεν παρείχες στους εργάτες των ορυχείων αρκετή μέ-

ριμνα και πολλοί από αυτούς πέθαναν από εξάντληση και αστία».

«Τα μεγάλα έργα δεν πραγματοποιούνται χωρίς θυσίες και θύματα», υποστήριξε ο Βασιλιάς Τοσόρθος.

Ο Όσιρις στη συνέχεια στράφηκε στον υπουργό Ιμχοτέπ και τον ρώτησε:

«Και ποια ήταν η δική σου στάση απέναντι στις μεθόδους του Βασιλιά; Μίλησέ μου γι' αυτό το ζήτημα».

Ο Ιμχοτέπ απάντησε αμέσως:

«Κατά την άποψή μου, οι εμπορικές σχέσεις θα ήταν πιο αποτελεσματικές από τις εισβολές για την προστασία και την ασφάλεια των συνόρων μας. Επίσης, είχα την πεποίθηση ότι τα έξοδα του ναού θα έπρεπε να είχαν αντληθεί από την Αίγυπτο, προς όφελος των δύστυχων ανθρώπων της Νουβίας. Επιπλέον, τον είχα ικετεύσει να μη στείλουμε αποστολές στην Ανατολική Έρημο πριν τους εφοδιάσουμε με επαρκείς προμήθειες και τους εξασφαλίσουμε ιατρική φροντίδα. Όμως ο Φαραώ, ο Βασιλιάς μου, ανυπομονούσε να ενισχύσει την ασφάλεια και την ευημερία της Αιγύπτου και του λαού της».

«Ευτυχισμένος όποιος μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του με ειλικρίνεια ενώπιόν μας», επενέβη ο Όσιρις. «Δεν υπάρχει λόγος να υπερασπίζεσαι άλλους. Οι Θεοί σάς εκπαίδευσαν πολύ καλά γιατί δε σας δίδαξαν μόνο τις αρχές της καλλιέργειας και του πολέμου, αλλά και της καλής συμπεριφοράς».

Η Ίσιδα ζήτησε να μιλήσει και, όταν ο Όσιρις της έγνεψε καταφατικά, εκείνη είπε:

«Ο Τοσόρθος είναι ένας σπουδαίος Βασιλιάς, παρά τα

σφάλματα και τις παραδρομές του. Και ο Ιμχοτέπ είναι ένας αγαπητός γιος που τίμησε το έθνος του».

Στο σημείο αυτό, ο Όσιρις απευθύνθηκε στους δύο άνδρες, λέγοντας:

«Βασιλιά, θα αρκεστώ στο ότι σε επέληξα αυστηρά. Γι' αυτό πάρτε τη θέση σας, εσύ και ο υπουργός σου, ανάμεσα στους Αθανάτους».

Ο Τοσόρθος κάθισε στα δεξιά του Μήνη, και ο Ιμχοτέπ στα δεξιά του Τοσόρθου.

3

Ὁ ὦρος φώναξε:
«Ο Βασιλιάς Χέοπας!»

Ο Βασιλιάς Χέοπας κατέφθασε στην αίθουσα με την εύρωστη κορμωστασιά του. Γεροδεμένος και μάλλον ψηλός, ασκεπής και ξυπόλυτος, τυλιγμένος ωστόσο με το σάβανό του, προχώρησε έως ότου στάθηκε ευπειθής μπροστά στο θρόνο.

Ο Θωθ, ο Γραμματέας των Θεών, άρχισε τότε να διαβάζει δυνατά:

«Ο Βασιλιάς Χέοπας: κορυφαίος μονάρχης της Τέταρτης Δυναστείας. Έκτισε τη Μεγάλη Πυραμίδα και οργάνωσε τη διοίκηση του κράτους με μια σχολαστικότητα χωρίς προηγούμενο ή επόμενο. Κατά την εποχή της διακυβέρνησής του, η γη ήταν πλούσια σε αγαθά, οι αγορές ήταν πάντα γεμάτες, ενώ η αγροκαλλιέργεια, η βιοτεχνία και οι τέχνες έφτασαν στον ανώτατο βαθμό προόδου τους. Παράλληλα, το ιερό δέος του Φαραώ ξεχύθηκε στους ορίζοντες σαν το φως του ήλιου, τρομοκρατώντας τις ενοχλητι-

κές φυλές της ερήμου, κι έτσι η ειρήνη επικράτησε σε κάθε περιοχή και μέσα στις ψυχές όλων των ανθρώπων».

Κι όταν ο Όσιρις του έδωσε την άδεια να μιλήσει, ο Χέο-πας έσπευσε να αφηγηθεί:

«Από μικρό παιδί με μάγευαν η πειθαρχία και η τάξη. Πίστευα ακράδαντα πως όλες οι δραστηριότητες πρέπει να διέπονται από νόμους και κανόνες και πως, κάτω από αυτό το πρίσμα, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ της αστυνόμευσης και της γλυπτικής, ή μεταξύ της αρχιτεκτονικής και της συζυγικής ζωής. Έτσι, η προσωπικότητά μου και οι πεποιθήσεις μου διείσδυσαν μέσα σε κάθε χωριό της Αιγύπτου σαν παράδειγμα για τους κρατικούς υπάλληλους, τους φύλακες της δημόσιας τάξης και τους ιερείς. Η Αίγυπτος έγινε ένα κράμα θρησκευτικών παραδόσεων και σχολαστικών συστημάτων διοίκησης. Αυτό ήταν που με βοήθησε να ανεγείρω το πιο επιβλητικό οικοδόμημα που γνώρισε ποτέ ο κόσμος. Και το κυριότερο απ' όλα είναι πως αμέτρητες μυριάδες άνθρωποι συνεργάστηκαν αρμονικά στην οικοδόμηση για περισσότερα από είκοσι χρόνια, περίοδος η οποία δεν επισκιάστηκε από παραμέληση ή από αναταραχές. Ούτε ένας από τους εργάτες δε στερήθηκε την πρέπουσα φροντίδα ή την προστασία του, ούτε υπήρξε ποτέ η ανάγκη ενός άγρυπνου φρουρού πάνω από τα κεφάλια τους. Κι έτσι ο λαός μου έφερε εις πέρας ένα μοναδικό εγχείρημα με υποδειγματική επιτυχία, αποδεικνύοντας πέρα από κάθε αμφιβολία την ανυπέβλητη ικανότητά του να υπηρετεί τον Θεό, και κερδίζοντας την ικανοποίησή Του και τις ευλογίες Του».

Ο Όσιρις τότε τον ρώτησε:

«Μήπως εκμεταλλεύτηκες το λαό σου, Φαραώ; Εννοώ, μήπως χρησιμοποίησες το έθνος σου για το χτίσιμο του δικού σου τάφου;»

Τότε ο Βασιλιάς Χέοπας απάντησε:

«Αν ήθελα να αποκτήσω έναν τάφο αποκλειστικά για τον εαυτό μου, θα έβαζα να μου τον σκάψουν στα βουνά, μακριά από τη θέα των φθονερών ματιών. Αλλά εγώ επέλεξα να οικοδομήσω ένα σύμβολο θεϊκής αθανασίας που εμπεριέχει όλα τα μυστικά που δε γνώριζε ο ανθρώπινος νους. Με δική τους συναίνεση και αίσθηση ευγενικής άμιλλας, οι άνθρωποι δέχτηκαν να οικοδομήσουν αυτό το θαύμα. Τόσο που δημιούργησαν μιαν ολόκληρη πόλη, μιαν ευτυχισμένη και ιερή από μόνη της πόλη, όπου οι άνθρωποι δούλευαν στο έπακρο για χάρη του Θεού και μόνον. Άλλωστε, το έργο αυτό ταίριαζε σε ελεύθερους ανθρώπους, όχι σε σκλάβους».

Ο Όσιρις στράφηκε δεξιά του, προς τους λίγους ευτυχισμένους και μακάριους άνδρες που είχαν μόλις κερδίσει την αιώνια ζωή στον Άλλο Κόσμο, και τους είπε:

«Όποιος από εσάς το επιθυμεί, μπορεί να μιλήσει!»

Ο Βασιλιάς Μήνης άρχισε πρώτος:

«Μεγαλοπρεπές και δοξασμένο το έργο σου, Βασιλιά. Μου θυμίζει το κτίσιμο της ένδοξης πόλης μου, της Μέμφιδας, που η ζωή δε με αξίωσε να ολοκληρώσω».

«Παρ' όλ' αυτά, θα ήταν πιο ευνοϊκό αν διοχέτευες την ισχύ που είχες στη διάθεσή σου σε επιδρομές που θα ενίσχυαν τα σύνορα του έθνους», παρενέβη ο Τοσόρθος.

«Τα αγαθά των γειτονικών χωρών έρχονταν σε μένα χωρίς πόλεμο», διαφώνησε ο Χέοπας. «Η μέριμνα και η φρο-

ντίδα μου για τις ζωές των υπηκόων μου δεν ήταν μικρότερης σημασίας από το ζήλο μου για δόξα και αθανασία».

«Ωστόσο, αφαιρέσες τη ζωή ενός αθώου ανθρώπου όταν κάποιος σου προφήτευσε ότι ένα μικρό παιδί θα κληρονομούσε το θρόνο σου», του υπενθύμισε ο Όσιρις.

«Ο Βασιλιάς είναι υποχρεωμένος να προστατεύει το θρόνο του, άρχοντα μου. Άλλωστε, μόνο έτσι υπερασπίζεται την ενότητα της χώρας του. Αυτός ο δρόμος όμως γεννά κινδύνους, καθώς ο κάθε ηγεμόνας είναι καταδικασμένος να είναι δίκαιος μερικές φορές και άδικος κάποιες άλλες», δικαιολογήθηκε ο Χέοπας.

«Όμως στη συγκεκριμένη περίπτωση αφήφισες το θέλημα του Θεού».

«Εμείς πράττουμε αυτό που θεωρούμε ότι επιτάσσει το καθήκον, και ο Θεός πράττει ό,τι βούλεται».

Ο Όσιρις συνέχισε, απευθυνόμενος στον Χέοπα:

«Υπήρχε η σπερμολογία ότι η μεγαλύτερη κόρη σου βυθίστηκε στην ακολασία».

Ο Χέοπας απάντησε με πληγωμένη φωνή:

«Μερικές φορές η υπόληψη ακόμα και των πιο έντιμων ανθρώπων τραυματίζεται χωρίς αυτοί να το γνωρίζουν».

«Λεγόταν, ωστόσο, ότι εσύ ευλόγησες τις ασωτίες και την ακολασία με σκοπό να γλιτώσεις από μια δυστοκία, μια δυσάρεστη θέση στην οποία είχε υποπέσει».

«Αυτό είναι καθαρή συκοφαντία!» ξέσπασε οργισμένα ο Χέοπας. «Η εξαπάτηση δεν έχει θέση σ' αυτή την καθαγιασμένη αίθουσα!»

Έπειτα, αφού της δόθηκε άδεια να μιλήσει, μίλησε η Ίσιδα:

«Αυτός ο φωτισμένος Βασιλιάς αστράφτει σαν ένας ήλιος στον ουρανό των ηγεμόνων. Και πόσες αυτοκρατορίες που εξαφανίστηκαν άφησαν πίσω τους μιαν ανυπέμβλητη πυραμίδα σαν τη δική του; Πάντοτε το μεγαλείο του ήταν πηγή φθόνου για τους αδύνατους και τους ανίκανους, τόσο στο εξωτερικό όσο και ανάμεσα στον ίδιο του το λαό».

Ο Όσιρις διέταξε τον Χέοπα:

«Πάρε κι εσύ τη θέση σου, Βασιλιά, μεταξύ των Αθανάτων».

Ὁ ὦρος ανήγγειλε:
«Ὁ Σοφός Πτα Χοτέπ!»

Ένας κοντός, μικροσκοπικός και αδύνατος άνδρας μπήκε στην αίθουσα. Το ασκεπές κεφάλι του και τα γυμνά του πόδια δεν αφαιρούσαν τίποτε από το σεβασμό και τη σοβαρότητα που απέπνεε. Με αργά, σχεδόν σερνάμενα από τα γηρατειά βήματα, προχώρησε προς τα εμπρός, έως ότου στάθηκε ευγενικά μπροστά από το θρόνο.

Ὁ Θωθ, ο Γραμματέας των Θεών, άρχισε πάλι να διαβάξει από το βιβλίο του:

«Ὁ Σοφός Πτα Χοτέπ. Έζησε εκατόν δέκα χρόνια και υπηρέτησε ως υπουργός τον Βασιλιά Ασίσι ή Τανχέρη, έναν από τους ηγεμόνες της Πέμπτης Δυναστείας. Είναι ο συγγραφέας πολύτιμων και πασίγνωστων συμβουλών που έτυχαν μεγάλης αποδοχής».

Ὅταν ο Ὁσιρις τον κάλεσε να μιλήσει, ο σοφός άνδρας είπε:

«Αποκόμισα τις γνώσεις μου στο ναό του Πτα. Η πολυ-

μάθειά μου ήταν προφανής, ενώ άριστευσα στις επιστήμες ακόμα και όταν ήμουν παιδί. Μετά από μία μακρά περίοδο στην ιεροσύνη και στην υπηρεσία του Θεού, ο Βασιλιάς με επέλεξε για υπουργό του. Οι ημέρες του μεγαλείου και της δόξας της Αιγύπτου είχαν πια παρέλθει, σαν να μην είχαν υπάρξει ποτέ. Όσοι κάθονταν τώρα στο θρόνο ήταν Βασιλείς χωρίς δύναμη, αλλά και χωρίς σοφία. Κι ενώ εκείνοι ήταν απασχολημένοι με το να μηχανοραφούν και να οργανώνουν σχέδια με σκοπό να υλοποιήσουν τους ιδιοτελείς στόχους τους, η επιρροή των ιερέων και οι φιλοδοξίες των κυβερνητών της περιφέρειας για εξουσία και την επίτευξη των προσωπικών τους επιδιώξεων έγιναν εντονότερες. Η διαφθορά εξαπλώθηκε στους κύκλους των αξιωματούχων, ενώ οι χωρικοί υπέφεραν από την καταπίεση και την εξαθλίωση. Την ίδια στιγμή, τα βογγητά της διαμαρτυρίας αναδύθηκαν σαν μαύροι καπνοί στον ουρανό, τόσο πυκνοί που κόντεψαν να πνίξουν το λαό μας. Επανειλημμένα αναλογιζόμουν τις συνθήκες που επικρατούσαν, ανίκανος να τις αποδεχτώ, απογοητευμένος από τις αμαυρωμένες σχέσεις μεταξύ της ανθρωπότητας και των Θεών. Όμως δε σταμάτησα ποτέ να προσφέρω τις συμβουλές μου, αν και όλες τους εξανεμιζόνταν, εξαερώνονταν στο περιβάλλον της εγωπάθειας, της ασωτίας και της ιδιοτελείας. Κι όταν έφτασα πια στο εκατοστό δέκατο έτος της ηλικίας μου, ο Βασιλιάς με κάλεσε και με διέταξε να συγγράψω ένα βιβλίο στο οποίο θα σταχυολογούσα τις πιο διαλεχτές από τις συμβουλές μου. Κι αυτό έκανα».

«Ας ακούσουμε, λοιπόν, μιαν από αυτές τις περίφημες συμβουλές σου», τον πρόσταξε ο Όσιρις.

«“Αν κάποιο σημαντικό πρόσωπο σε προσκαλέσει σε δεί-

πνο, δέξου μόνο ό,τι σου προσφέρει, και μη μιλήσεις αν δε σου ζητήσουν πρώτα να το κάνεις”», άρχισε ο Πτα Χοτέπ.

«Τι προκάλεσε το ενδιαφέρον σου για τους τρόπους συμπεριφοράς στο τραπέζι;»

«Κατέφυγα φαινομενικά στην εθιμοτυπία των γευμάτων, ενώ στην πραγματικότητα κατέκρινα την απληστία των ιερέων, οι οποίοι απαιτούσαν όλο και περισσότερα βακούφια και επιχορηγήσεις, την ίδια στιγμή που οι ίδιοι έτρωγαν και έπιναν ακόρεστα».

«Πες μας ένα άλλο», του ζήτησε ο Όσιρις.

«Μην προδίδεις κάποιον που σε εμπιστεύεται για να κερδίσεις δόξα ή για να χτίσεις το σπίτι σου”», είπε ο Πτα Χοτέπ. «Εδώ αναφερόμουν στους κυβερνήτες της περιφέρειας που διαρκώς επεξέτειναν την επιρροή τους, απειλώντας έτσι την ενότητα του έθνους».

«Είχαν ξεχάσει το αίμα που είχε χυθεί για την ενοποίηση της χώρας;» επενέβη θυμωμένα ο Βασιλιάς Μήνης.

«Και πώς μπόρεσαν να περιφρονήσουν τις παραδόσεις και τις ηθικές αρχές που θεωρούσαμε ιερές στην εποχή μου;» ρώτησε με τη σειρά του ο Χέοπας.

Ο Όσιρις έγνεψε στον σοφό Πτα Χοτέπ να συνεχίσει την απαγγελία του, κι αυτός είπε:

«Επίσης ανέφερα: “Όταν μπαίνεις στο σπίτι κάποιου, πρόσεχε να μη συλλογίζεσαι την κλίση της γυναίκας του, γιατί πολλοί βρήκαν το θάνατο με αυτόν τον τρόπο”».

«Αυτή τη συμβουλή έγραψες με αφορμή τα όσα απεχθή λέγονταν τότε ότι είχαν συμβεί στο γυναικωνίτη του Χέοπα;» ρώτησε ο Όσιρις

«Μάλιστα», απάντησε ο Πτα Χοτέπ. «Αλλά για τον ίδιο

λόγο είπα επίσης: “Αν είσαι λογικός άνθρωπος, να βάλεις το σπίτι σου σε τάξη και να αγαπάς και να φροντίζεις τη γυναίκα σου, που είναι η σύντροφός σου στη ζωή. Τάιζέ την και ντύνε την. Δίνε της δώρα και χάριζέ της ευχαρίστηση. Μην είσαι σκληρός μαζί της, γιατί με την τρυφερότητα θα κερδίσεις την καρδιά της. Να ικανοποιείς τις επιθυμίες της, γιατί αν οι επιθυμίες της ικανοποιούνται, τότε η ίδια θα γίνει η ευτυχία σου, και η ηρεμία της ψυχής σου θα παραταθεί σε όλη σου τη ζωή”».

«Πες μας ένα γνωμικό που να απευθύνεται σε όλους εμάς», πρόσταξε ο Όσιρις.

«“Μην αμελήσεις να διακοσμήσεις τον εαυτό σου με τα στολίδια της μάθησης και της αμέμπτου ηθικής”».

«Δεν υπήρχαν σοφοί στην εποχή μου», είπε ο Βασιλιάς Μήνης. «Παρ’ όλ’ αυτά, όμως, οι άνθρωποι ελευθέρωσαν τη γη τους από τους εισβολείς και ένωσαν το βασιλείό τους. Από την άλλη, εδώ έχουμε μια περίοδο διάλυσης και διαφθοράς που δεν κάρπισε τίποτα καλό, τίποτα που να έχει αξία, παρά μόνο μερικά όμορφα λόγια. Σε τι ωφελεί λοιπόν η σοφία;»

«Η σοφία θα διαρκέσει όσο μία πυραμίδα κι ακόμη περισσότερο», αντέτεινε ο Χέοπας.

Η Ίσιδα επενέβη:

«Μη μειώνετε την αξία του διορατικού και σοφού γιου μου. Σε εποχές παρακμής και κατάρρευσης, έχουμε ανάγκη τον σοφό, όπως έχουμε ανάγκη τον γιατρό την περίοδο της πανώλους. Τα συνετά λόγια του θα διατηρήσουν αιώνια το γλυκό τους άρωμα».

«Πήγαινε, σοφέ άνθρωπε, στη θέση που σου αξίζει ανάμεσα στους Αθανάτους», είπε τότε ο Όσιρις.

Οι σημαντικότεροι ηγέτες στην ιστορία της Αιγύπτου προσέρχονται ένας-ένας στην επιβλητική Αίθουσα της Δικαιοσύνης και απολογούνται για τα πεπραγμένα τους ενώπιον του Θεού Όσιρι και της Ίσιδας.

Είναι όλοι εκεί: από τους Φαραώ Χέοπα και Ραμσή και τη Βασίλισσα Χατσεπσούτ μέχρι τους προέδρους Γκαμάλ Αμπντ ελ Νάσερ και Άνουαρ αλ Σαντάτ.

Οι ηγέτες του παρελθόντος επικρίνουν ή εξυμνούν ο ένας τον άλλο: ο ιδρυτής της Αιγύπτου Φαραώ Μήνης κατηγορεί τον Νάσερ και το πραξικόπημά του για την παρακμή της χώρας, ενώ ο Νάσερ επιτίθεται στον Σαντάτ για την πολιτική του.

Εκτός από τους πολιτικούς, στο βήμα ανεβαίνουν επαναστάτες, ποιητές και φελάχοι, διατυπώνοντας ο καθένας τη δική του κριτική άποψη για την πανάρχαια και πολύπαθη χώρα.

Μια άκρως πρωτότυπη προσέγγιση της κοινωνικοπολιτικής ιστορίας της Αιγύπτου, ένα μοναδικό μυθιστόρημα από τον βραβευμένο με Νομπέλ Ναγκίμπ Μαχφούζ.

ISBN 978-960-453-867-6

9 789604 538676

ΚΩΔ. ΜΗΧΗΣΗΣ: 08438

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550

www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr